

communicantium. «Vultus autem Domini super facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum.» Ecce vobis indignè communicantium supplicium. BARON. *ad ann.* 735. n. 10.

Oza, qui arcam in humeris suis portare debebat, dum manum suam extendit, ut eandem bobus, qui illam in plastro portabat, recalcitrantibus sustineret, et lapsus præserreret, morte repentina punitus fuit; unde Th. a Villanova ait: Quantus terror in arca lignea! Tantane tibi, Domine, cura de ligno? Non utique, sed propter nos hæc facta sunt; in illis terremur, in illis admonemur, in illis instruimur. Illos exanimas, ut nos erudias, ut in eis discamus, quanti piaculi simul et periculi sit, indignè tractare ac sumere sacrosanctam Christi Carnem in Hostia salutari, cuius typum sic Deus magnificavit, sic sublimavit, sic vindicavit. Si talis ultio in umbra, qualis fiet in veritate ipsa? S. TH. VILL. conc. 3. *de Saer.*

GRATIARUM ACTIO. — Observandum, quod Deus virgini Moysi, quacum tot prodigiosa portenta patravit, in tabernaculo conservare noluerit, neque aquam, quæ de petra scaturierat, neque coturnices, hepe tamen in eodem Manna custodiri voluerit, tametsi subjectum sit corruptioni, et ex uno die in alium conservatum verbum scateat. Scitisne causam, cur id fieri voluerit? Nimirum Manna Eucharistiam prefigurabat atque ideo per hoc nobis significare voluit, quod, tametsi omnium aliorum Divinorum beneficiorum in nobis obliteraretur memoria, hujus tamen beneficii Eucharistici oblivisci nunquam debeamus, sed continua illius et indelebilis haben da sit memoria, nec unquam prætermittenda gratitudo. MANSI, d. XLVIII, n. 8.

S. Mater Ecclesia sapienter ordinavit, ut, priusquam deveniretur ad consecrationem hujus Panis, Sacerdos et Populus simul inter se hæc verba recitarent, et primo quidem Sacerdos dicit: «Gratias agamus Domino Deo nostro!» Cui Minister, nomine omnium respondere debet: «Dignum et justum est!» Repleturque Sacerdos: «Vere dignum et justum est, æquum et salutare nos tibi semper, et ubique gratias agere etc.» Si enim pro ullo divinorum beneficiorum agenda sunt gratia, certe pro hoc divino Sacramento vel maxime agi debent. MANSI, n. 9.

CONCIONATOR.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Concionator est Clericus, qui ex officio et legitime missus Verbum Dei annuntiat; quæ proin annuntiatio *Concilio* vocatur, licet interdum per hoc nomen ipse etiam populus ad verbum Dei audiendum congregatus intelligatur. BEILINCK. I. v. eod.

DIVISIO. — Dividi potest in *verum et falsum*. *Verus* est, qui eo solum fine prædicat, ut animas submersas ab abyso infernali eripiat, et in cælum perducat, unde dicere debet cum Rege Sodomorum: «Da mihi animas, cætera tolle tibi.» GEN. c. XIV, 21.

Falsus est, qui in prædicando *querit, quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi*. De quibus concionatoribus S. Greg. ait: Prophetæ falsi sua, et non Dei verba loquebantur, de quibus scriptum est: «Nolite audire verba Prophetarum, qui prophetant vobis, et decipiunt vos, visionem cordis sui loquuntur, non de ore Domini.» Et rursum: «Non loquebar ad eos, et ipsi prophetabant.» Quia ex te colligendum est, quia et quisquis expositor in explanatione sacri eloqui, ut fortasse auditoribus placeat, aliquid mentiendi componit, sua, et non Domini verba loquitur, si tamen loquendi, vel seducendi studio moveatur. S. GREG. in c. X. EZECH. hom. 1.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Erat docens eos, sicut potestatem habens, et non sicut Scribæ eorum et Pharisei. MATTH. c. VII, 25.

Quasi tuba exalta vocem tuam, et annuntia populo meo scelera eorum, et domui Jacob peccata eorum. ISAIAS. c. XXXVIII.

Non vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis. MATTH. c. X, 20.

Eecce dedi verba mea in ore tuo; ecce constitui te hodie super gentes, et super regna; ut evellas, et destruas, et ædifices, et plantes. JER. c. I, 10.

Et vidi Angelum volantem per medium cœli, habentem Evangelium æternum. APOC. c. XIV, 6.

Sermo meus, et prædicatio mea, non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritus et virtutis. I. COA. II, 4.

Non sumus sicut plurimi adulterantes verbum Dei, sed ex sinceritate, sed sicut ex Deo, coram Deo, in Christo loquimur. II. COR. VIII, 17.

Cum venissem ad vos, Fratres, veni non in sublimitate sermonis, aut sapientiæ, annuntians vobis testimonium Christi. I. COA. VIII, 1.

Et ego, Fratres, non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus tanquam parvulis in Christo, lac vobis potum dedi, non escam; nondum enim poteratis. I. COA. III, 1 et 2.

Mala aurea in lectis argenteis verbum dictum in tempore suo. PROV. c. XXV, 11.

Et nunc, Fratres, quoniam vos estis Presbyteri in populo Dei, et ex vobis pendet anima illorum ad eloquium vestrum corda vestra erigite. JUD. c. VIII, 21.

Speculatorem dedi te domui Israel, et audies de ore meo verbum, et annuntiabis eis ex me. EZECH. c. III, 17.

UTILITAS. — Multitudo sapientum (*seu Prædicatorum*, ut S. Albertus Magnus exponit) sanitas orbis terrarum. SAP. c. VI, 2.

Domini dedit mihi linguam eruditam, ut sciam sustentare eum, qui lapsus est verbo. ISAIAS. c. I, 4.

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

QUALITAS. — Prædicatores nubes sunt, quia tonant minis, conserunt miraculis, pluuat doctrinis. S. BONAV. in Ps. XVII.

Prædicator quisque plus actibus, quam vocibus insonet, et bene vivendi vestigia sequacibus imprimat, ut potius agendo, quam loquendo, quo gradiatur, ostendat S. GREG. p. III. Past. c. VI.

Vera prædicatio necessaria est; quia quando vox vitam non remordet, dulcis est symphonia; ne sit vox Jacob et manus Esau. S. BONAV. in Ps. XLX.

Est Evangelium doctrina, verbique Dei prædicatio, ignis ille semper in Altari exar-

descens, cui perpetua sollicitudine is ministrare debet ligna, nempe optima, præclaræque vitæ suæ exempla, officia atque opera virtutum, in quibus corda fidelium accendat ad sanctæ agendi studium. ACTA MEDIOL. fol. 478.

Docente te in Ecclesia, non clamor populorum, sed gemitus suscitatur; lacryma auditorum, laudes tuæ sint. S. HIER. ep. 2. ad Nepot.

Illius doctoris libenter audio vocem, qui non sibi plausum, sed mihi placentum moveat. S. BERN. s. LIX. in Cant.

S. Gregorius verba illa: «Parabis, et acetabula, et phialas et thuribula,» in favorem nostrum explicat, dicens: Quid vero per phialas et cyathos, nisi mensura prædicationis accipitur, ut singulis scilicet juxta capacitatem ingenii conferatur? Debet enim subtiliter, quid docet, prospicere, ne plus studeat, quam ab auditore capitur, prædicare; debet enim infirmitati audientium se accommodare, ne dum parvis sublimia, et ideo non profutura, loquitur, se magis curet ostendere, quam auditoribus prodesse. S. GREG. hom. VI.

Populis populariter est loquendum, concio compellenda est sermone communi, omnibus necessaria dicenda sunt more omnium, naturalis lingua clara simplicibus, doctis dulcis, docens loquatur omnibus profutura. Ego loquor hodie imperito, verbo veniam dent periti. S. CHRY. s. XLIII.

Quid sunt intente mentes auditorum, nisi quasi quedam in cythara tensiones strætæ chordarum? quas tangendi artifex, ut non sibimet ipsi dissimile canticum faciat, dissimiliter pulsat. Et ideo chordæ consonam modulationem reddunt, quia non quidem plectro, sed non uno impulsu feriuntur. Unde et doctor quisque, ut in una cunctos virtutis charitatis ædificet ex una doctrina, non una eademque exhortatione tangere corda audientium debet. Aliter namque viri, aliter admonendæ sunt femine, aliter juvenes, aliter senes, aliter inopes, aliter locupletes, aliter læti, aliter tristes, aliter subditi, aliter Prælati, aliter servi, aliter domini, aliter hujus mundi sapientes, aliter hebetes, aliter impudentes, aliter verecundi, aliter protervi, aliter pusillanimes, aliter impatientes, aliter patientes. S. GREG. I. XX Mor. c. IV.

Necessè est, ut semper sermo prædicantis

cum auditorum debeat qualitate formari. Quid mirum, si hoc verbi Dei erogator faciat, cum et agricola, qui semina in terram mittit, prius terræ qualitatē prævidet, quibus seminibus apta videatur, et postquam qualitatem terræ viderit, tunc semina aspergit. Id. l. I, hom. II in *Ezech.*

Sic debet esse sermo Dei fidelibus, tamquam pisci hamus, tunc enim capit, quando capitur, et quia non recipiebatur sermo Dei in corde ipsorum, ideo non capiebat corda eorum. S. BONAV. in *S. Joan.*

Prædicans Jesum debet ejus passiones imitari. GREG. *supra Regist.*

Concionator modum audientis consideret. Id. l. XVII *Moral.*

UTILITAS. — Quid namque cœlorum nomine, nisi cœlestium prædicantium vita designatur, de quibus per Psalmistam dicitur: « Cœli enarrant gloriam Dei, etc. » Ipsi cœli, ipsi sol esse memorantur. S. GREG. l. 9 *Mor.* c. IV.

Panes Propositionis super mensa positi semper, Doctores sunt spirituales, qui in lege Domini die ac nocte meditantur, cunctis Ecclesiam intrantibus refectionem verbi coelestis offerunt, qui recte Propositionis panes vocantur, quia in propatulo semper esse debet universis fidelibus sermo salutis, nec unquam in Ecclesia deesse oportet piis auditoribus verbum solatii. BEDA, t. IV, lib. *de Tabern.* l. cap. II.

Dum doctrinæ discretio a concionatore caute custoditur, ei divinitus largior copia prædicationis datur. GREG. l. XV *Moral.*

Concionatorum umbra requiem Redemptoris habet. *Ibid.*

DIGNITAS. — Est magna auctoritas Prædicatorum, in quorum receptione Deus recipitur, et contemptu contemnitur, ipsi enim sunt os Domini verba ejus annuntiando, sicut dicitur: « Si separaveris pretiosum a vili, quasi os meum eris, » et ideo tanquam os Dei pasci debent, et honorari. S. BONAV. in *c. x Luc.*

Hujus muneris sive materia, sive finis spectetur, tanta utique dignitas ostenditur, ut non facile aliud excogitari, dicere possit, quod illo præstantius sit, aut altius, aut magnificentius. Siquidem omnia Christianæ Religionis mysteria, ac Sacramenta, omnes virtutes, omnia quæ ad ejusdem Religionis fidem, fideique fructus spectant, omnia denique quæ a Deo ad homines proficiscuntur, et ad Deum proficiscentes adjuvant, verbi

Divini nomine continentur. ACT. ECCL. MED. fol. 838.

Ignoro, an possit hac gratia interim majorem aliquam Deo homini conferre, quam est, ut ejus ministerio perversi homines in melius mutantur, ut ex filiis diaboli Filii Dei efficiantur, an forte cuiquam magis videbitur esse mortuos suscitare. RICCI. DE S. VICT. ap. MANSI. d. XXVIII, n. 5.

QUOMODO AUDIENDUM. — Non magnopere cures, utrum defectibus aliquibus obnoxius sit is, qui loquitur, modo veritatem loquatur. Attendat ipsam veritatem, sicut ex origine sua, fonteque suo, nempe, Deo, promanat, et non curiose discutiat, qualis sit fistula, per quam illa manat. BIOS. *Inst. spir.* c. VIII, n. 4.

Frequenter etiam de homine malo bona doctrina procedit. Ecce enim et vili terra pretiosum aurum producit. Numquid propter terram vilem pretiosum aurum contemnitur? Non, sed sicut aurum eligitur, et terra relinquitur, sic et vos doctrinam accipite, et mores relinquit. Auctor. *Oper. Imperf.* hom. XLIII.

Eo quod Prædicator Christum representet, debet magna devotione et reverentia audiri, etiam si vili et contemptibilis videatur persona. Unde August. ait: Ego (scilicet Prædicator) quid sum, nisi cophinus seminantis, id est, Christi, ipse dignatus est in me ponere semen, quod spargo vobis; nolite respicere ad vilitatem cophini, sed ad nobilitatem seminantis. Et Tullius ait: Non te moveat dicentis auctoritas, sed quidquid dicit, attendito. S. ANTON. p. II, tit. IX, cap. III.

DAMNUM MALORUM CONCIONATORUM. — Vita sine sermone magis prodesse solet, quam sermo sine vita, nam illa etiam tacens prodest; hic autem etiam clamans molestiam affert. S. ISIDOR. PELUS. l. XXVI, ep. CLXXV.

Si negligis implere quod doces, aliis messem seminas et ipse a frumenti participatione jejunas; unde scriptum est: « Cujus messem famelicus comedit. » Messem quippe Doctoris, qui bona loquitur, sed non operatur, famelicus comedit; quis is, qui panem justitiæ esurit, operatur mandata, quæ audit; et ipse fructum non habet, qui seminando laboravit. Hinc Salomon ait: « Abscondit piger manum suam sub axilla, nec ad os suum porrigit eam. » Nemo ita piger est, ut nec ad os manum comedendo redu-

cere, laborem putet; sed piger nec ad os manum suam porrigit, qui nec hoc vult operari, quod dicit. Hinc de bene docentibus, et male operantibus dicitur: « Filii Ephrem intendentes, et mittentes arcum, » etc. intendunt arcum atque sagittas mittant, qui Scripturæ sacræ sententias proponunt, et verbis rectis auditorum vitia feriunt, sed convertuntur in die belli, quia post semetipsos redeunt in tentationem vitiorum, et peccus opponere non volunt, quia in tentationum certamine non resistunt. S. GREG. l. II, hom. II in *Ezech.*

Qui magnis muneribus ditati, parere utilitati proximorum in prædicatione refugiunt, si districte judicentur, tantis procul dubio rei sunt, quantis prodesse potuerunt.

Concionator malus sanguinis justus reus erit si acuerit. GREG. XXII, *Moral.*

Concionator carnalis est lucerna cæca. Id. *sup.* II *Regist.*

EXEMPLA SACRA.

QUALITAS. — De Christo, Victor Antiochenus super illum Sancti Marci textum: « Stupebat super doctrinam ejus, » interrogat: Cur stupebat? Quia non respondebat ad gratiam, neque ulli prorsus adlulabat, nec auditorum laudes captabat, sed erat sermo ejus in potestate; hortabatur enim non ad quævis promiscue, sed ad cœlestia et anime salutaria, perfidisque et obstinatis peccatoribus imperterrite supplicia comminabatur. VICTOR ANTIOCH. in *cap. I Marc.*

In vita S. Francisci Salesii legitur, quod hæretici per varias impias imposturas et technas adeo auditorum S. Francisci numerum diminuerint, ut octo vel novem tantum personæ ejusdem devotioni deditæ, ad verbum illius audiendum residuæ remanserint. Quis autem eloquentiæ et pietatis fons ad talis auditorii sterilitatem non exsiccaretur? Et tamen sanctissimus Dei servus a ministerio suo Apostolico non cessavit, nec ullum ejus obundi fastidium sensit, imo huic adeo modico auditorum suorum numero quotidianum verbi Dei panem tanta cum industria, sollicitudine, apparatu, et assiduitate distribuere satagit, ac si numerosissima populi affluentia prædicare debuisset.

TOUTS I.

set, idque non solum paucis quibusdam septimanis vel mensibus, sed tribus annis integris talibus cum circumstantiis loci, temporis, et modis præstitit, ut quisquis id ipsum in justa considerationis trutinâ perpendit, huic illud mirabilis fuisse laud immerito videatur, quam ipsamet operis substantia. Siquidem quolibet die, nullum prorsus omitendo, etiam in majoribus hyemis rigoribus, sive in maximis aestatis caloribus, ad quatuor vel quinque milliaria pedes profectus, celebrandi et prædicandi functionem absolvit, tametsi paucos, id est, duos vel tres, sæpe etiam unicam vetulam præsentem invenisset; omnibusque perfectis, non minus quoad spiritum contentus, et hilaris redibat, quam si numerosæ euidam multitudinî prædicasset. GIRARD. l. I, c. X.

S. Chrysostomus ad suos auditores dixit: Ea de causa quotidie vobis concionamus, ut aliquid sacri faciatis et virtutes vestræ crescant, et nos lætemur, videntes vestrum profectum. Numquid enim temere et in vanum dicere volumus, ut a vobis laudum fructus recipiamus, et ut plaudentes manibus recedatis? Non hoc spectamus; absit! sed vestram salutem. Mea maxima laus est, et summus plausus, si quis a vitis ad virtutem convertatur. Alias vero dixit: Credite mihi, quando inter dicendum plausum excito, per illud quidem tempus, humanum quiddam mihi accidit, et distrahor, et diffundor. Ubi autem domum redeo, et intelligo plaudentes sine fructu abiisse, doleo, gemo, et lacrymor, et quasi frustra omnia dixerim, sic afficior mihi quæ ipsi dico: Quæ sudorum meorum utilitas, si auditores a verbis meis nullum fructum accipere volunt? CHRYST. hom. LIV, in *Gen.*

S. Petrus Damianus de S. Marco in ejus honorem ita scribit: Cui, nimirum Deus omnipotens tanti verbi virtutem contulit, tantam prædicationis efficaciam prærogavit, ut omnes, qui tunc ad fidei rudimenta confluerent, mox per continentiam, ac totius sanctæ conversationis instantiam, tanquam ad monasticæ perfectionis fastigium convolare. Id. hom. XXX in *Act.*

Isidorus Pelusiota quondam euidam viro facundo quidem et docto, sed improbo, in hæc verba scripsit: Frater quidem tuus ob mores in admiratione est, tu ob sermonem; ille ob omnem integritatem, tu ob linguæ faciendam; ille ob morum moderationem,

tu ob verborum fastum ac tumorem; ille ut fructu seatus, tu ut foliis abundans. Volensque eundem instruere, modumque edocere, quo eloquens simul et potens quoad linguam fieri posset, subdit: Quam ob rem, si ita est, fratrem tuum imitare, ut utroque nomine laudem et gloriam consequaris, neque enim tam tuis ille, quam tu ipsius dotibus opus habes. S. PETRUS DAM. s. II. de S. Mar.

In *Manipulo Exemplorum* de S. Nonno Episcopo sequentia leguntur: Quadam vice sancto viro Nonno Episcopo in Ecclesia prædicante, nihil in eo rhetoricum aut humanae ventositatis resonabat, sed in Spiritu Sancto corrigebat errantes, futurum iudicium commemorans, cuius monitis ita sunt populi corda compuncta, ut pavimentum Ecclesie lacrymis inundaret. MANSI, disc. XXXI, n. 8.

S. Franciscus Seraphicus Religiosis suis sensum hujus præcepti, a Verbo incarnato Apostolis suis impositi, scilicet *predicite Evangelium*, hunc esse declaravit, scilicet: Prædicite virtutes, eradicatæ vitia, Paradisum et infernum auditoribus vestris annuntiatæ. MANSI, disc. I, n. 5.

In vita venerabilis Matris Annæ, Carmelitane discalceatæ, a P. Bartholomæo, pariter discalceato conscripta legitur, quod, cum hæc ancilla Dei, in octavo circiter vel nono ætatis anno constituta, in villa sua, ubi habitabat, celebrem quemdam auscultasset prædicatorem, omnibus eidem applaudentibus, sola ipsa lacrymata fuerit, atque a sorore sua natu majore de causa fletus interrogata responderit: Quia male prædicavit Pater. Cui illa: Et quid tu scis, an bene vel male prædicaverit? Ipsa vero ex celesti utique instinctu mox subjecerat: Quia nihil de Christo Crucifixo, de ejus sequela, et ejus virtutibus. Ib. n. 7.

In Chronicis S. Francisci legitur F. Cherubinum, a Spoleto, in præcipuis totius Christianismi pulpitis magno cum applausu prædicasse, ostendendo doctrinam suam ingenium, eloquentiam, et stupendum talentum, sed absque ullo auditorum fructu; cumque prædicationem ejus B. Fr. Joannes Bonvisius Lucensis ejusdem Ordinis auscultasset, hic eundem prædicatorem exhortatus fuit, ut stylum dicendi mutaret, sequæ totum spirituali vitæ, iucro animarum comparando addiceret, extripando vitia, virtutesque auditoribus inserendo. Cui cum

Cherubinus aurem præbuisset, ejusque consilium fuisset executus, adeo abundantem messem cœlesti horreo intulit, ut in hora mortis suæ visus fuerit Angelorum manibus in cœlos deferri, septuaginta sex millibus animarum, fructuosarum prædicationum suarum subsidio salutarum, stipatus. *Chron. S. Franc. p. III, l. VI, c. II.*

In *Prælo Florido* sequens legitur historia. In Anglia, celebris quidam Ordinis FF. Minorum prædicator erat, qui præter scientiam talentum quodam ornatus erat gratissimæ dictionis, erat enim in sermone suo curiosus, utpote quem ut plurimum ornare solebat subtilissimis Philosophiæ, aliarumque profanarum, novarumque et insolitarum scientiarum conceptibus. Cumque die quadam concionem suam, quam coram populo ipsum audiendi cupidissimo habiturus erat, per conceptus gratissimos præparatam haberet, nocte præcedente ei Christus apparuit, in manu sua librum tenens, in cuius medio characteres impressi erant aurei et elegantissimi, margines autem sordibus mire erant conspurcati, qui simul pessimum exhalabant odorem, eratque liber ille de foris non minus turpis. Cumque prædicator Dominum rogasset, ut visionis illius sibi declarare dignaretur mysterium, ab eodem sibi dici audivit: Litteræ aureæ hujus libri verba sunt sacre Scripturæ, sacre Theologiæ, nec non ex doctrinis SS. Patrum excerpta; sordes autem graveolentes, dicta representant et sententias philosophorum, quas tu in impertinentibus, et vanis prædicationibus tuis semper interseris, quæ proinde in conspectu meo pessimum spirant odorem. Deformitas exterior hujus libri apparentem denotat curiositatem, per quam verba mea per vanas et infructuosas garrulitates tuas diversis modis offuscas, atque ab auditoribus calorem spiritualem, quem sacre doctrinæ mœ in ipsis generare solent, inique auferes. Et vero quidnam ad propositum nostrum Salvatorum dicturum fuisse existimatis, si hic Religiosus narrationes fabulosas, ridiculasque facetias in medium adduxisset? *Prælo Florido. l. IV, c. I, p. II.*

Gotschalculus, Rex Megalopyrgensium et Herulorum, studio Christianæ Religionis esse in templis suis subditis concionatus est. Unde et vitam pro Religione fudit, dum contra Wandalos idololatrias pugnavit. ENNE. l. IV, c. VIII, n. 14.

Servitium, Trajectensem Episcopum, hæc

Spiritus Sancti gratia dotatum fuisse ferunt, ut prædicantem audientes alienigenæ diversæque nationes unaquæque sua lingua locutum putarent; nihil non intelligentes, quod ab illo esset prolatum. Ad hæc tot miraculis claruisse dicitur, ita pure sancteque vixisse, ut prædicatione, virtute, moribus ad perfectionem Apostolorum maxime accessisse videatur. Igitur vitæ sanctorum præstet, oportet, qui præstare cupit prædicandi doctrina, operationeque signorum.

Cum B. Ægidius, Minorita, D. Francisci socius, aliquando audisset dominum vineæ, quæ propinqua erat habitationi ejus, viniferos suos oburgantem iisque dicentem: «*Fate, fate, e non parlate*»; id est: Operamini, operamini, et verba facessant; cum ingenti fervore e sua cella prorumpens clamavit alta voce: Audite vos, concionatores, quid iste vir dicat. Facessant verba-et manus operi admoveantur.

UTILITAS.—Mater S. Dominici priusquam eum in lucem ederet, vidit catulum quemdam, faciem ardentem in ore suo portantem, qua mundum accendit. Quod fuit ei signum, quod filium haberet, qui lupos, id est, hæreticos impugnavit, gregem servaret, dormientes in vitis allatraret, et linguam medicinalem haberet, et faciem igniti eloquii portaret, quo mundum illuminaret, et inflammaret. *Bellovac. Spec. Mor. lib. III, p. s. dist. x.*

Legitur, quod prædicante Petro Spiritus S. in auditores divini verbi cecidit, et hoc frequenter accidit in prædicationibus, quod, qui duro corde accedunt, propter verbum prædicationis, ad divinum amorem accenduntur. Sic enim illi ipsi, qui paucis septimanis ante tumultuose vociferati fuerant: «*Tolle, tolle, crucifige eum!*» ad ignem prædicationis S. Petri adeo incaluerunt, ut una vice tria millia ad fidem conversa sunt, et compuncto corde animarum suarum remedium postularunt. Alio etiam sermone postredie quinque millia conversa sunt, et ita Ecclesia brevi tempore in grandem fideliarum numerum adacta est. O si nunc unam talium linguam haberet Ecclesia! Heu! frigida lingua ignium sermonem proferre non valet, et quoniam Spiritu Dei prædicatores non incalcescimus, auditorum corda mini-

me inflammamus. S. THOM. op. IV, c. I.

In Annalibus Dominicis habetur, quod cum olim Bononiæ prædicans Frater Reginaldus, doctrina et sanctitate celeberrimus, admirabiles diversorum operaretur conversiones, primarius quidam doctor, nomine Magister Moneta, sibi proposuerit, quod nullo prorsus modo illum ex umbone dicentem auscultare unquam vellet, ne intra retia ipsius caperetur. Verumtamen scholares ipsius tanta apud ipsum valebant persuasione gratia, quod illum ad auscultandum vel semel dumtaxat F. Reginaldum concionantem die quodam induxerit (concio autem de S. Stephano habebatur) quia vero magnopere adversabatur ab eo, quod promiserat, hoc usque ad subterfugio, nimirum prius auscultare voluit Missam, post quam audivit et secundam; nec hæc contentus, auscultavit et tertiam, futurum esse existimans, ut per hæc cunctationem concio illa haberet, vel saltem ad finem illius superveniret; sed spei ipsius non respondit eventus. Perveniens namque ad Ecclesiam, cum illum hominibus referentem videret, adeo ut vix pateret ingressus, in limine portæ substitit, et ad primum verbum, quod audivit, se interius totaliter commoveri sensit, verba autem, quæ audire poterat, hæc erant: «*Ecce videm cœlos apertos.*» In presenti sunt cœli aperti ad introeundum, quilibet, qui vult, potest intrare janua aperta; videant, et timeant viri negligentes, ne eis, qui claudunt cor sum Deo, et os, et manus, regnum cœlorum claudatur, et introire non possint. Quid ergo tardatis? Ecce aperti sunt cœli. Cumque vix finitus esset sermo, ecce Magister Moneta ad pedes Reginaldi provolutus, habitum religiosum ab eo petiit et recepit, factusque est Religiosus sanctitate et doctrina prorsus insignis, qui multos hæreticos ad fidem orthodoxam convertit, eorumque errores confutavit. *Ann. S. Dom. p. I, l. I, c. VII.*

Cum Alphonsus a Spina, Franciscani Ordinis in Conventu Palentie Religiosus, insignis concionator, animarum salutem supra modum sitiret, in id præcipue incubebat, ut aliquos Christo lucrifaceret; cumque ex melancholica imaginatione subtristis quodam die effectus, puteo juxta Minoritici Conventus Vallisonetani sacrarium hereret, et anxius cogitaret num frequentissimis suis concionibus fructum fecisset, vocem e sublimi delatam, sibi præcipientem ut situlam,

e trochlea pendentem, in puteum demitteret, aquamque hauriret, audivit; cui cum obtemperasset, vixit quatuor subalbos lapillos, Jesu nomine insignitos, juxta 24 conciones, quas paucis ante diebus ad populum Vallisoletanum habuerat, in situle fundo invenit. Ex quo demum eventu confirmatus, omnibus nervis prædicationis officio in posterum incubuit. MANSI, d. XXVIII, n. 7.

Dominicanus quidam, post obitum, famulari suo apparuit in splendidissima veste, ornata pretiosissimis lapidibus, et uno quidem reliquis multo præstantiore supra pectus appenso, dixitque hanc se vestem propter animarum zelum consecutum, tot ornata gemmis, quot peccatores ad Deum convertisset, et nobiliori illa, propter majoris alicujus peccatoris conversionem. *Ibid.* n. 8.

Alius quidam ejusdem Ordinis ex obedientia Crucem Saracenis annuntians, cum ibidem obisset, apparuit eidem ex Fratribus dicti Ordinis, dicens, se quidem in extremis a demonibus valde impugnatum, sed Christum Dominum advenientem omnes fugasse, dixisseque: Veni mecum in gloriam meam tu, qui crucem meam populis annuntiasti; sequere hæc ratione absque ullis aliis penis e terra recte ad cælos ascendisse. *Ibid.*

Abbatem Antonium aliquando ad hæreticos convincendos relicta solitudine Alexandriam venisse legitur. Intermissit ergo eremi quietem dum ad bellum egreditur contra illos pugnaturus, a quibus Catholice fidei murus quatiebatur. Accesserunt quidam Philosophi quasi rusticano homini, et litteraturæ ignaro illusuri; verum ubiloquentem audissent, demirati verborum vim sententiarumque gravitatem, veritati ab eo prædicatæ adhæserunt. MARULL. lib. III.

Vincentius Monachus tantum prædicatione valuit, ut in Hispania quinque millia Judæorum ad Christum dicatur convertisse; in Mauritania octo millia Saracenorum; in urbe quoque Granata docuit infideles, donec a Rege ejectus ad suos rediit invitus. Italiam etiam, et Galliam prædicando peragravit, nec labore victus, nec periculo deterritus, dum ad æternam salutis beatitudinem adipiscendam omnes invitavit, illud in psalmo a Propheta promissum implens: Docebo iniquos vias tuas, et impii ad te convertentur. *Ibid.*

DAMMUM MALORUM CONCIONATORUM. — Thomas Cantipratanus supplicium quoddam refert cuidam illatum, qui Legato Apostolico, contra Albigenses in Flandria electo, supplicium prædicando ferre obstinate renuit; cum enim post iteratas preces et præcepta, in repulsa Legato data persisteret, Legatus iram Dei implorans, dixit: Rogo tamen Deum, qui omnium cordium est inspector, quatenus reddat vos non solum ad istud, quod spernitis, sed prorsus ad omne opus inutile. Mira res! mox ad hæc verba quartana febris eum cum fluxu ventris invasit, et usque ad finem vite sue per viginti quatuor annos irremediabiliter fatigavit. TH. CANTIP., lib. I. *Ap.* c. XXIV.

Savonæ apud Ligures concionabatur Religiosus, veste tenuis, ut eventus docuit. Nomen ordinis consulto primo; cum parum faventem experiretur auditorem, et vasta templi capacitas, adeo infrequenti concurrentium numero posset vacua videri; post aliquam, ad mediam usque Quadragesimam, qua incitandum, qua urgendum moram, cum nihil proficeret, et ad parietes casso labore diceret, patientiam læsam in furorem vertens, exscendit et suggesto, et in cenobium regressus omnibus concionum suarum fasciulis in unum cumulum adunatis (et erant mole haud quaquam exigua) ignem iniecit, unde luculenta flamma est excitata, cujus fumus viciniam sæcularem incendiis late grassaturum periculum veritatem permovit ad currendum. Et ecce ferale spectaculum. Nec dum plane consumptas chartas reperiunt et miserum concionatorem in sanguine suo natantem. Adegerat quippe ipse sibi intra illa sicca præ desperatione negati applausus, et tantæ ad conciones solitudinis. Sacerdos, ut nondum mortuum excitaret ad dolorem de tanto scelere, biathanatum, omni conatu laboravit, et morientem absolutorem impendit.

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut seminator manu seminat; ita tu manu, et opere optime prædicabis. *Ibid.* *stella in Luc.*

Sicut apibus herbæ necessariæ non sunt, sed flores herbarum, flores enim illæ colligunt, et vos flores doctrinæ colligit, et conversationem

relinquite, ut quasi inutilis herba arescat. *Auct. Op. Imperf.* hom. XLIII.

Sicut qui epistolam ab amico accipit, non respicit chartam, an bona sit, vel mala, nec characterem attendit, an elegans sit vel deformis, sed me solum, qui illam scribo, considerat. Idem quoque circa verbum Dei facere oportet; non enim respiciendus est, qui illud in medium producit, vel declarat, sed hoc unicum nobis debet sufficere, quod verbum Dei sit; hic enim talem adhibet prædicatorem, qui illud prædicet, aliosque edoceat. MANSI, d. XIX, n. 4.

Sicut in Area Testamenti duo illi Cherubini ita collocati erant, ut semper mutuo se aspicerent; ita vita concionantis doctrinæ ex altera parte respondere debet, usque adeo ut et vita doctrinam collustret, viresque eidem perpetuo addat. *ACTA MEDIOL.* f. 475.

Sicut in numismate metallum, et figura, et pondus perquiritur; ita in omni Doctore Ecclesiastico, quem sequatur, quid doceat, quomodo vivat, perquirendum est. S. ISID. I. III, de *Summ. Bono*, c. xxx, sent. 5.

Sicut qui semen in terram jecit, non id facit, ut stramen et paleas tantum demetat, sed copiosam quamdam, et utilem messem præterdit; eodem modo, qui prædicat, ad nihil aliud collimare debet, quam ad animarum utilitatem, earumque conversionem. MANSI, disc. XXXIX.

NECESSITAS. — Sicut terra ex semetipsa non est ferax frumenti, vel cujuscumque alterius utilis segetis, nisi colatur, nisi aratro prosodantur; siquidem inculata terra præter lolla, spinas et tribulos nihil aliud producit; ita humanæ nostræ naturæ ager, præter lolla vitiorum, spinasque inordinatorum appetitum, nihil producit, nisi per aratrum mortificationis, et macerationis carnis nostræ ligone, ad fructuose divini verbi semen recipiendum disponatur. Unde Jansenius ait: Ita cor hominis, nisi semine divino seminatum fuerit, noxia tantum proferet, aut saltem inutilia et sterilia. Subdit insuper: Ita et, ut cor hominis intra se recipiat verbum Dei, ac sit omnibus vitiis repurgatum, cultura non parva opus est. JANSEN. cap. LII, *Concord.*

UTILITAS. — Sicut lixivium per humidum cinerem fluens lavat, et non lavatur; ita bona doctrina per malum Doctorem animas credentium lavat a sordibus peccatorum,

etsi ista non lavetur. S. BEAN, tom. I, ser. *Sevag.* a. 2, c. II.

Sicut malignus susor peccati, etiamsi non persuaserit, merito penam deceptoris incurrit; ita fidelis justitiæ prædicator, etiamsi ab omnibus respuatur, absit! ut apud Deum officii mercede fraudetur. S. AUG. I. V, cont. *Crescent.* v.

Sicut si vestitus aliquis juxta mensuram proprii corporis seinditur, aptissime eidem accommodatur; ita quoque discursus, qui ex propriis instituitur, magnam penes animum hominis energiam habet. MANSI, disc. XLII, n. 2.

DAMMUM MALORUM CONCIONATORUM. — Sicut, si quis Rex in negotio arduo mittet litteras procuratori suo, ut sollicite negotiaretur, et ille immemor negotii, laudaret characteres, admiraretur ornatum litterarum, quomodo ei succederet Rex? sic omnium Dominus dedit nobis Evangelium et sacras litteras ad negotiandum Regnum cælorum, si tu solus rhetoricam attendis, stultissimus virorum. S. THOM. VILAN. in *Sevag.*

Sicut imber iste terrenus, si impertine veniat, id est, cum messis colligitur, cum frumenta teruntur in areis, obesse magis, quam prodese videbitur; ita et ii, quibus pluvia administranda committitur verbi Dei, observare debent hoc, quod dicit Scriptura, ut in tempore præbeant, id est, ne crapulato et ebrio verbum Dei ingerant, ne occupato in aliis animo, cum attentus esse non potest. Prudenter coniciat, ubi potest vacare mens, ubi sobrius, ubi vigilans, ubi intentus auditor est. ORIGENES, hom. XVI, in *Lev.*

Sicut si leoni ostendis viridem herbam, aut campum bene florentem, non excitas eum in concupiscentiam, quia non habet hoc in natura, ut herbas manducet; sic et homini mundiali, si de bono cælesti loquaris, non excitat in concupiscentia boni, sed quemadmodum si pluvia super lapidem cadat, desuper quidem sudat, ab intus autem siccus est, quia non descendit humor in eum; sic et tali homini, quando loqueris verbum Dei, tantummodo sonus verbi desuper percucit aures ejus carnales, in cor autem ejus nihil descendit. *AUCTOR. Op. Imperf.* hom. XXXI.

Sicut in magno vase acetario, qui modicam guttam mellis immiscet, etiam mel perdit, et acerbitas aceti non mutatur; sic homini in hac malorum multitudine consti-

tuto si colloctus fueris iustitiæ verbum, et verbum perdis, et ille non temperatur in concupiscentia mundialium rerum. Ibidem.

Sicut est magnum peccatum, cum indigenti dives non dat eleemosynam; ita majus est peccatum, cum sciens non communicat doctrinam; unde: « Qui abscondit frumenta, maledictus in populis. » S. BONAV. in cap. ix Luc.

MOTIVA.

Ad Concionatoris officium libenter suscipiendum.

Quia officium prædicationis Patri misericordiarum omni sacrificio est acceptus, maxime si studio fuerit charitatis impensum, ut ad id laboret prædicator, ut magis exemplo quam verbo, magisque lacrymosa prece quam loqui sermone Doctor sit. S. FRANC. SERAPH. Opusc. collat. xvii.

Quia officium prædicationis est præcipuum in Ecclesia Dei. Christus principaliter hoc officium exereit. Unde S. Augustinus, de Civitate Dei, ait: Ut homo confidentius ambularet ad veritatem fidei, ipsa veritas Dei Filiius homine assumpto, non Deo consumpto, veniens fundavit, atque stabilivit fidem, scilicet prædicando. S. AUGUST. p. III, t. xviii, c. xxx, § 1.

Quia idem officium est summe honorificum; nam ut S. Bonaventura recte pronuntiavit: Est magna auctoritas prædicatorum, in quorum receptione Deus recipitur, et contemptu contemnitur; ipsi enim sunt os Domini, verba ejus annuntiando, sicut dicitur: « Si separaveris pretiosum a vili, quasi os meum eris, » et ideo tanquam os Dei pasci debent, et honorari. S. BONAV. apud Mansi, disc. xviii, n. 2.

Quia utilissimum quoque est idem officium. Uti S. Laurentius Justinianus indicavit, dicens: Quantum auctoritatem præstet doctrine vita laudabilis, et experientia diuturna virtutum, insinuat mundi conversio, et numerositas aggregata fidelium! Non enim per eloquentiam, profunditatemque humanæ scientiæ, sed per vitutum exempla, contemptum videlicet terrenorum, voluntariam pauperatatem, parcitatem victus, vestium nuditatem, tolerantiam tormentorum, et pro salute animarum laborum perpersionem assiduam, Apostoli Domini, eorumque

successores fundavere Ecclesiam. S. LAURE. Just. c. vii, de Regim. Prælat.

Quia summe quoque necessarium est idem officium; ubi enim deest doctrina, consilia ut plurimum desunt cœlestia, consilia sana, et dinarum monita Scripturarum. Cui consentiens S. Bernardinus ait: Sicut omnes morentur, si una die sol cessaret facere cursum suum, qui habet splendorem, calorem, vigorem; ita si verbum Dei deficeret, quod est sol animæ, scilicet quod verbum Dei non prædicaretur, et non communicaretur animabus, ut possent illuminari splendore charitatis. Paulo post, hujus spiritualis mortis animarum hac luce destitutarum, rationem assignat, inquires: Spiritualiter morentur, quia non cognoscerent Deum, et non cognoscente non amarent, et non amando non timerent, et non timendo nostra natura fragilis, et declivis ad malum cito moreretur; ideo oportet, quod ipsa vivat de verbo Dei. Et mox subjungit: Ubi non prædicatur et cessat verbum Dei, ibi non est cognitio de Deo; et ubi plus prædicatur verbum Dei, ibi est major cognitio de Deo, et plus timetur et colitur. S. BERN. c. iv, ser. v, in Domini, Quadr.

MEDIA.

Ad hoc minus fructuose obeundum.

Invocatio Spiritus Sancti, uti Propheta Regius indicavit, dicens: Lingua mea calamus scribæ velociter scribentis; id est, ut Hugo Cardinalis exponit, Spiritus Sancti, quasi dicat: Quod loquor, a me ipso non loquor, sed a Spiritu. Idque illis Christi verbis confirmat: « Non enim vos estis, qui loquimini, sed Spiritus, etc. » Sicut enim calamus non scribit, quod vult; sic homo non prædicat a se, sed a Spiritu S. dictante, et scribente in corde prædicatoris, et in cordibus audientium. HUG. CARO. in Ps. xlv.

Ante omnes autem S. Augustinus advertit, dicens: Sonus verborum nostrorum aures percutit, Magister intus est; admonere possumus per strepitum vocis nostræ, sed si non sit intus qui doceat, inanis fit strepitus noster; « neque qui plantat, neque qui rigat, est aliquid, sed qui incrementum dat Deus. » S. AUG. tom. III, in Epist. Joan. v. fin.

Sed et S. Basilius apta similitudine id confirmat, dicens: Da mihi navim vacuam,

gubernatorem, nautas, funes, anchoras, omnia disposita, et nunquam esse spiritum venti, nonne cessat omnis qualicumque apparatus, si desit operatio spiritus? Ita licet sit sermonis ampla supellex, mens profunda, et eloquentia, et intelligentia, si non adsit Spiritus S. qui vim suppeditet, otiosa sunt omnia. S. BASIL. hom. de Spîr. S.

Oratio; quia frustra laborat extra lingua Doctoris, nisi intus adsit gratia Salvatoris; et ideo pisces, qui ante sermonem Domini reti Simonis se subduxerant, modo post verbum Domini, quasi undique certatim venientes, reti sese certatim injeceunt. Et hoc notat, cum dicit: « In verbo tuo laxabo rete. » ALBERT. M. in c. v Luc.

Quod confirmans S. Carolus Borromæus: Cum bene, inquit, appositeque dicere, sit omnium iudicio vel maxime difficile, hujus sane rei difficultatem aliquando, ac potius frequenter meditabitur, ut ardentiori studio confugiat ad Deum, qui divini sui Spiritus afflato, omnia dicendi argumenta subministrare potest. ACTA MEDIOL. f. 436.

Hinc merito S. Chrysostomus dixit: Nil fructus capi ex Homilia potest, nisi oratio adjungatur. Porro sermoni oratio debet antere. Sic Apostoli dicunt: « Nos in oratione ac sermonis doctrina perseverabimus. » Sic Paulus facit, cum in exordiis suarum epistolarum orat, ut perinde quasi lumen lucernæ lux ipsa orationis regat sermonem, ac dirigat. S. CHRYS. t. I, de Incompreh. Dei nat. hom. iii.

Ac ideo aliquibus in locis præmittitur salutatio Angelica, ut quemadmodum Angelico nuntio mediante Christus in utero Virginis conceptus est, ita et mediante nuntio concionatoris (qui tunc Angeli officium gerit) Christus generetur in cordibus auditorum, atque Deiparæ interventibus precibus, et ipsi auditores concipiant Christum in animo, quem ipsa concepit in utero.

Intentio sincera et legitima, uti S. Gregorius commendavit, dicens: Admoneri debent (concionatores) ut considerent, ne a virtute dicendi, vivendique qualitate discordent, ne loquendo aliud, et ostendendo aliud prædicent. Audiant itaque quod scriptum est: « Sicut ex Deo, coram Deo, in Christo loquimur. » Ex Deo enim coram Deo loquitur, qui prædicationis verbum, et quia a Deo accepit, intelligit, et placere per illud Deo, non hominibus, querit; audiant, quod prædicatori per Salomonem dicitur: « Bibe aquam de

cisterna tua, et fluentia, etc. » Aquam quippe prædicator de cisterna sua bibit, cum ad cor suum rediens, potius audit ipse, quod dicit. Bibit quippe sui fluentia putei, si sui irrigatione verbi infunditur. Ubi bene subjungitur: « Deriventur fontes tui foras, et in plateis aquas divide. » Rectum quippe est, ut ipse prius bibat, et tunc prædicando alii influat. Fontes quippe foras derivare est exterius aliis vim prædicationis infundere. In plateis autem aquas dividere, est in magna auditorum amplitudine juxta uniuscujusque qualitatem divina eloquia dispensare. Et quia plerumque inanis gloriæ appetitus subrepat, dum sermo Dei ad multorum notitiam eurrat, postquam dictum est: « In plateis aquas divide, » recte subjungitur: « Habeto eas solus, ne sint alieni participes tui. » Alienos quippe malignos spiritus vocat, de quibus per Prophetam tentati hominis voce dicitur: « Alieni insurrexerunt in me, et fortes, etc. » Ait ergo: « Aquas in plateis divide, et tamen eas solus habe, » ac si apertius dicat: Si necesse est ut prædicationi exterius servias, quatenus per elationem te immundis spiritibus non conjungas, ne in divini verbi ministerio hostes tuos ad te participes admittas. Aquas ergo et in plateis dividimus, et tamen soli possidemus, quando et exterius late prædicationem fundimus, et tamen per eam humanas laudes assequi non amabimus. S. GREG. p. III, Cur. Past. admonit. xxv.

Ingens fiducia in gratia vocationis; uti Rupertus Abbas suavit, dicens: Cum autem acceditis ad tractandum verbum Dei, tunc nolite præcogitare, qualiter verborum phaleris sanctæ Scripturæ sensum exornetis; dabuntur enim sponte vobis venientia de Spiritu Patris vestri, quæ utique, quanto magis sponte veniant, tanto et vobis minus fatigationis, et audientibus sive loquentibus plus afferet delectationis. O quam dulce, quam præclarum est, ea que loquimur, aut scribimus, Italia esse, ut prudens auditor, sive benevolus lector nequaquam dignetur describere nobis, dicatque: « Non enim vos estis, qui loquimini! » RUPERTUS ABBAS, in Matth.

Hinc S. Bernardus recte dixit: Potest prædicator monita salutis auribus circumstantium insonare, sed nemo nisi solus Deus valet saporem charitatis palato cordis infundere. Unde S. Gregorius ait: Nisi sit intus Spiritus, qui doceat, Doctoris lingua exterius in vacuum laborat. S. BERN. s. lxvi, in Paris.

Vita exemplaris; melius enim docet vita, quam littera; melius bona fama, quam lingua; debilis enim est lingua, quam manus non adjuvat. Prædicator, inquit Abbas Absolon, debet, primo filios parturire in visceribus charitatis, postmodum parere verbo prædicationis; unde Paulus ait: « Fiholi, quos iterum parturio. » ABBAS ABSOL. s. I, in *Quadr.*

Hinc recte S. Bonaventura: Est funiculus triplex, ait, qui difficile rumpitur ad extrahendas animas de carcere diaboli, et trahendas post te ad celestia regna: *Si recte sentias, si digne proloquaris, et si vivendo confirmes.* Nam, teste S. Bernardo: Lingua magniloqua, manus otiosa, et vita tenebrosa, est res monstrosa. S. BERN. apud Mansi, xxxiv, n. 8.

Humilitas profunda; de qua sic discurrit S. Antonius de Padua: Vanæ gloriæ inquisitores, et propriæ laudis venatores non attendunt, quid ex hoc accidit Ezechiæ, thesaurus suos Babyloniis incaute ostendit, imo, et ostentanti. Dicebat Joseph, Gen. xxxix. « Adducite fratrem vestrum minimum, ut possim vestros probare sermones, et sciam, quod non sitis exploratores. Per fratrem minimum intelligitur humilitas, sine qua infructuose egreditur prædicator, nec ejus a Deo probantur sermones. Et e contra, qui Benjamin secum habet, multum fructum affert. Unde adducto eo dixit Joseph dispensatori: « Imple saccos eorum frumento, quantum potest capere, et in ore sacci fratris minimi ponatur scyphus argenteus. » Quia quanto quis humilior est, tanto ei Deus gratiam confert ampliore; « cum simplicibus sermo ejus. » PROV. III. Paulus, qui se « minimum Apostolorum » dixit, fructum retulit ceteris ampliore, quia ab Jerusalem usque ad Illyricum mare replevit Evangelio Christi. Rom. 15. Bene autem deferentibus reponi jubetur pecunia in saccis, quia scientiam in prædicatione erogatam Dominus magis multiplicat; eadem enim pecunia ad eundem fructum redditur, quia eum sermonem iterum facere, per quem alius fructus factus est licite permittitur, quod est contra eos, qui ad populum loquentes semper volunt uti novis sermonibus. S. ANTON. PAD., s. iv, de *Apost.*

Fuga peccati; nam cum prædicandi munus non humanæ sapientiæ, aut eloquentiæ, sed divinæ virtutis, ac Spiritus S. gratiæ iuniti concionator intelligat, diligentissime sibi

caevendum existimabit, ne mortali culpa affectus, Spiritum S. contristet, et Apostolicum opus atque adeo Domini nostri Jesu Christi munus attingat etc. Gravissimam illam Prophetæ objurgationem vehementer pertimescendam dicit: Peccatori dixit Deus: « Quare tu enarras etc. » CAN. BOS. act. Med. s. cdxlxxx.

Cupiditatis extirpatio; uti S. Bonaventura monuit dicens: Prædicator veritatis, super omnia vitare debet vitium cupiditatis, alioquin non erit prædicator veritatis, sed adulator, propter quod dicit Apostolus, 1. Thess. 2. « Neque aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis, neque in occasione avaritiæ. Deus testis est. » Sciebat enim, quod ex hoc iram Dei provocaret, sicut dicitur Michæ. 3. « Sacerdotes ejus in mercede etc. Et ob hanc causam subditur: « Sion quasi ager arabitur. » S. BONAV. in *Luc.*

Hinc S. Gregorius Episcopum quemdam (eius præcipuum munus est, verbum Dei annuntiare) hisce verbis monet: Non plus pecuniæ, quam animabus studeas, illud a latere respiciendum est, ad hoc autem tota mentis intentione laborandum, quia Redemptor noster a Sacerdotis officio non querit aurum, sed animas. S. GREG. ep. ad *Mart.*

Apud Isaiam Prophetam vox prædicatoris, tubæ assimilata fuit. « Quasi tuba exalta vocem tuam, annuntia populo meo scelera eorum. » Tuba autem, per quam designatur prædicator (ut Hugo Cardinalis ait) non resonat nisi vacua, et prædicator debet esse vacuus per rerum terrenarum neglectum.

Curare, ut magis occupet Concionatorem modico sensu, quam spuma verborum; et, ut alius ait, ne puerilium verborum spuma aures conspuat; tales enim aures magis amant, quam pectora. Unde merito monet S. Chrys. Non sectemur lenocinia Rhetorum, sed veritates Piscatorum. Quæ autem damna sequantur ex hac doctrina neglecta, indicavit idem dicens: Hoc subvertit Ecclesiæ, quod et vos non queritis sermonem, qui compungere possit, sed qui oblectet, et timulo strepitu, et verborum compositione, quasi citharados et cantores audientes, et nos frigide et misere facimus, nostras affectiones sequentes, quas eijcere oportebat. Et idem fit, ac si pater videns puerum, quem supra modum tenere amat, ægrotum illi frigida et quecumque oblectant, porrigat; quæ autem utilia, minime curet; deinde quando objurgatur a

medico, rationem reddat dicens: Quid faciam? videns flentem puerum ferre nequeo. Miser, et ærumnose, ac proditor! neque enim talem patrem dixerim. Et quanto satius fuerit, parvo tempore tristitia affectum, perfectæ sanitati restitui, quam temporariam illam gratiam perpetuæ tristitiæ causam fieri? Hoc etiam nobis accidit. Flosculos verborum, et compositionem, et harmoniam curiosius sectamur, ut canamus, non ut prosimus; ut simus in admiratione, non ut doceamus; ut oblectemus, non ut compungamus; et plausu, et laudibus obtentis abeamus, non ut mores componamus. S. CHRYS. hom. xxx, in *Acta.*

ASCETICA.

In primis nosse debet Asceta quæ sint signa legitime vocationis ad officium Concionatoris. Ea breviter indicavit Sanctus Bonaventura his verbis: Tria sunt signa evidentia, quibus probatur, utrum prædicator a Domino sit missus ad prædicandum Evangelium. Primum est, « auctoritas mittentis. » Secundum, « animarum zelus in persona, » quæ militur, quando scilicet principaliter querit Dei honorem, et animarum salutem. Tertium est « fructificatio et conversio auditorum. » S. BONAV. in cap. vi. *Luc.*

Nosse debet, quis sit finis Concionatoris; eum recte sanctus Franciscus Salesius expressit, dicens: Finis et intentio ejus debet esse, ut scilicet id faciat ob id, propter quod Christus in mundum hunc venit. Quis nam vero Christi in mundum venientis finis fuerit, ipsemet claris hisce verbis edicit: « Ego veni, ut vitam habeant, et abundantiam habeant. » Finis itaque Prædicatoris hic esse debet, ut scilicet peccatores, per iniquitates suas mortuos, vivificet ad justitiam; et ut justus, qui vita spirituali gaudet, illam abundantius possideant, magisque perficiantur. Et ideo Jeremiæ dictum fuit: « Ut evelas, et destruas, » vitia scilicet et peccata; « et ædifices et plantes, » virtutes nimirum et perfectiones. S. FRANC. SALES., p. I, l. I, *Epist.*

Hugo Cardinalis explicans illa verba S. Pauli: « Volo quinque verba sensu meo loqui; » clarior hunc finem indicat, dum ait: *Quinque verba*, secundum F. Jordanem Magistrum Ordinis, sunt: *Quid credendum, scilicet duodecim articuli. Quid faciendum,*

scilicet præcepta Decalogi. *Quid fugiendum*, scilicet peccata mortalia. *Quid appetendum*, scilicet gaudia paradisi. *Quid timendum*, scilicet supplicia inferni. Unde versus quidam sic habet:

« Quid credam, faciam, fugiam, sperabo, timebo? »

Doctor Angelicus quinque hæc verba simili fere modo exponit, dum ea quinque sequentia esse dicit: « Agenda, timenda, vitanda, speranda, credenda. » HUGO CARB. apud Mansi, disc. xxxviii, n. 1.

Nosse debet, quid sit officium Concionatoris, nempe illud ipsum, quod idem Cardinalis per exemplum canis explicat dum ait: Habet canis in ore latratum, in dentibus morsum, in lingua medicamentum, sic bonus Prædicator, et bonus Confessor, et quilibet bonorum spiritualium administrator, debet habere hæc tria; *Latratu*, est verbum exhortationis; *morsus*, verbum objurgationis; *lingua medicamentum*, verbum consolationis. Idem, apud eundem, dis. ix, n. 5.

Nosse debet, quem modum observare debeat in prædicando. Eum videlicet, quem S. Antonius indicavit, dicens: Prædicator, quia ex sua prædicatione debet querere homines inducere ad faciendum, quod prædicat; ideo, ut efficaciter prædicet, debet, *clare loqui*, ut instruat intellectum auditoris et doceat. Secundo, sic debet loqui, *ut delectet auditorem.* Sed quo fine delectatio illa curanda est? Ut sic moveat affectum, ut liberentur auctorem. Tertio, debet sic loqui, *ut flectat*, scilicet curando, ut quæ dicta sunt, velit ea implere. S. ANTONIUS, p. III, tit. XVIII, c. III, § 2.

Et clarior S. Gregorius: Pro qualitate audientium formari debet sermo Doctorum, ut et sua singulis congruat, et tamen a communis adificationis arte nunquam recedant. S. GREG. p. III, *Past. in proleg.*

Nosse debet, quomodo optatum fructum concionis obtinere possit; scilicet si opera verbe conjungat; uti S. Gregorius illa S. Pauli verba: « Præcipe hæc, et doce cum omni imperio, » explicans, insinuat his verbis: Non dominationem potentie, sed auctoritatem suadet vitæ; cum imperio quippe doceat, quod prius agitur quam dicitur, nam doctrinæ subtrahit fiduciam, quando scientiam præpedit linguam. Non ergo ei potestatem elatæ locutionis, sed bonæ fiduciam insinuat actionis. Moxque sub-

dit : Unde etiam de Domino scriptum est : Erat enim docens, sicut potestatem habens, non sicut Scribæ et Pharisei; singulariter namque ac principaliter solus ex potestate bona locutus est, quia ex infirmitate mala nulla commisit. S. GREG., l. XXII, *Mor.* c. VII.

Quod etiam confirmans S. Bonaventura : Eum, inquit, elige Doctorem, quem magis admireris cum videris, quam cum audieris. Id quod etiam Seneca agnovit, dicens : Hæc sit propositi nostri summa, quod sentimus, loquamur; quod loquimur, sentiamus; concordet sermo cum vita; ille promissum suum implevit, qui et cum videas illum, et cum audias, idem est. Videbimus qualis sit, quantus unus sit. SENeca, *epist.* VII.

Nosse debet, quid agere debeat, si fructus optatus non sequatur; nimirum meminisse, quod S. Antoninus notavit : Apostolus ait, « unusquisque mercedem accipiet secundum laborem suum; » non dixit, secundum fructum suum. Nec enim credimus, inquit præfatus auctor, minorem gloriam obtinuisse Jacobum majorem, qui paucissimos convertit, quam multos Sanctos, qui millia populorum traxerunt ad fidem. S. ANTONINUS, p. III, tit. XVI, c. III, § 2.

Nosse debet, quomodo delectatio in Concione quæri possit; id quod Mansi his verbis declarat : Porro delectatio a prædicatione non omnino excluditur, sed ordinari debet ad faciendum fructum, ad eum fere modum, quo arbor florem producens in eo non subsistit, sed eundem in fructum transmutat. Prædicetur eo modo ut aures auditoris in eo, quod audiunt, sibi placeant; at vero non sit balista sine globo explosa; hoc enim modo nil aliud obtinetur quam quod pulvis nitratus inutiliter consumatur; sit igitur bene onusta sententiis validis et efficacibus, tanquam globis, ut strages inter inimicos faciat, et turres subvertere, id est, obstinatos peccatores ad penitentiam inducere queat. MANSI, disc. XLI, n. 6.

Nosse debet, cur non dolere debeat, si ab uno loco ad alium mittatur; quem in finem proderit notare, quod Bollandus refert in vita B. Jordani, Generalis Dominicanorum, quod, cum Legati Bononienses apud ipsum intercederent, ne ab ipsis celebris quidam dimoveretur prædicator, qui seminaverat in civitate verbum Dei gratiose, eo quod timeretur, quod fructus, qui sperabatur secutus de ejus prædicatione, totus posset in

ejus absentia perdi; sanctus hic vir isdem responderit : Illa ratio, quam vos allegatis, quod Frater Joannes hic deberet morari, quia seminavit vobis verbum Dei, et posset perire fructus, si recederet, non multum conturbet vos; non enim est consuetudo seminantis camporum, quod cum seminaverit agrum unum, portet illum lectum suum, et jaceat ibi quousque videat, quomodo semina fructificent; imo potius commendat semen et campum Deo et vadit ad seminandum in alium campum. Ita fortassis expediret, quod Fr. Joannes iret ad seminandum verbum Dei alibi, sicut de Salvatore scriptum est : Quia et aliis civitatibus oportet me evangelizare verbum Dei. BOLLAND., 13 Febr. fol. 132.

Nosse debet, quos potissimum Auctores legere et citare debeat Concionator; de quo sic loquitur S. Carolus Borromeus : Maxime sibi veteres Patres proponat, quorum in dicendo virtutes sequatur, Gregorii Magni et Chrysostomi disciplinæ moralis copiam, Leonis Magni et Basilii gravitatem, Nazianzenim, Nyseni subtilitatem, Augustini acumen, Ambrosii temperatam dicendi genus, Bernardi dulcem devotamque orationem, atque omnino admirabilem et divinam eloquentiam sanctissimi Pauli Apostoli. ACTA MEDIOL. fol. 477.

S. Antoninus quoque ait : Prædicator præcipue debet esse doctus in Sacra Scriptura, et ipsi vacare; unde in hujusmodi figura vectes, quibus Arca portabatur, jugiter annulis erant insertæ, ut, cum Arca esset portanda, nulla fieret mora de intrinsecis vectibus; quia Prædicatores, per quos Ecclesia circumfertur, sacris litteris debent semper insistere, ne tunc cogantur disceere, cum ex officio alios habent docere, ut exponit Gratianus, dist. XXXVI, cap. Qui Ecclesiasticis, § Ecce quod Sacrum : Salvator nos ter prius in medio Doctorum sedit, audierit illos, et interrogans, et postea prædicare coepit. S. ANTONINUS, l. c.

Nosse debet, quomodo profanos Auctores legere et citare possit Concionator; id quod S. Franciscus Salesius sic docet : De historiis profanis quid dicis? Bonæ sunt, sed illis uti oportet quemadmodum fungis, id est raro, et solummodo ad excitandum appetitum, et tunc quidem etiam necessum est caute et bene proponantur, atque, ut Hieronymus ait, ungues et capilli illis amputandi sunt; quemadmodum Israelitæ mu-

lieribus in servitute natis faciebant, quando illas sibi desponsare parabant, id est, totaliter accommodandæ sunt Evangelio, et verè virtuti Christianæ, tollendo ab ipsis, quidquid est reprehensibile actionum profanarum a Gentibus editarum; denique ut sacer Textus ait : « Separare pretiosum a vili oportet. » Dum de magnanimitate Cæsaris mentio incidit, nulla habenda est ambitionis illius commemoratio; et dum de Alexandro Magno sermo est, absit omnis memoria vanitatis, trulentitæ et superbiæ ipsius. De castitate Lucretiæ disserens, mortem ejus desperatam omnino sileat. Sed fabulis Poetarum quid agendum? Hæc prorsus negligendæ sunt, nisi forte ornatus causa adhibeantur, id quod adeo breviter, et cum talibus circumstantiis fieri debet, ut potius antidoti loco subserviant, et unusquisque illas a Prædicatore parvi fieri facile cognoscat. Cæterum antiqui, quantumcumque fuerint devoti, illas tamen nonnunquam usurparunt, imo ipsemet S. Bernardus earum nonnunquam meminit, licet ubi illas didicerit, ignoret, S. Paulus primus fuit, qui Aratum Menandrum citavit. Quod autem ad fabulas attinet, vix unquam earum vel minimam inveni in sermonibus antiquorum memoriam, sola excepta fabula Ulyssis et Sirenarum, cujus in operibus S. Ambrosii in sermone quodam fit mentio; ac proinde repeto, vel illis prorsus utendum non esse, vel ita parum, ut negligi videantur; non enim bene convenit cum idolo Dagon Arca Testamenti. S. FRANC. SALES, p. I, l. I Epist.

Nosse debet, quomodo Concionatores mala vita audiendi sint, nimirum juxta consilium Sancti Augustini dicentis : Botrum carpe, spinam cave. Bene quidem intellexistis, sed propter tardiores dicam hoc planius. Quomodo dixi : Botrum carpe, spinam cave? Quia botrus aliquando de radice vitis exortus pendet in sepe, crescit palme, inseritur spinis, et portat fructum spina non suum, non enim spinam vitis attulit, sed spinis palme inebuit. Noli interrogare nisi radices. Quære radicem spinæ, extra invenis a vite. Quære originem uvæ, vitis hanc protulit ex radice. Cathedra ergo Moysis vitis erat, Phariseorum mores spinæ erant. Doctrina vera per malos, palme in sepe. Botrum inter spinas caute lege, ne dum quæris fructum, laceres manum, et cum audis bona dicentem, ne imiteris mala facientem. Quæ dicunt, facite, legite uvas; quæ

autem faciunt, facere nōlite, cavete spinas. S. AUG. tract. IV in Joan.

El iterum alibi : Quomodo vis, inquit, de spinis me uvam colligere? Respondeo, non est uva illa spinarum, sed aliquando inerescentis sarmentum, implicat se in sepe, et pendet uva inter densa spinarum, sed non surgit de radice spinarum, tu caute manum mitte, ne lacereris a spinis, id est, ne facta imiteris malorum, et lege uvam inter spinas pendentem, et de vite ad te perveniat botri alimentum, spinis autem servatur ignis tormentum. Idem, tom. IX de Past. l. I.

Nosse debet impedimenta fructus ex Concionibus referendi; quorum præcipuum indicavit Ecclesiastes, salubriter admonens : « Qui observat ventum, non seminat, et qui considerat nubes, nunquam metet. » Eccl. II, 24.

Quæ verba S. Bonaventura ad propositum nostrum hoc modo exponit : Seminare est verbum Dei prædicare. « Exiit qui seminat seminare semen suum; » et post : Semen est verbum Dei, « ubi ventus iste est ventus detractionis; qui observat hunc ventum, nunquam seminat, quia timet verba hominum detrahentium; non prædicat ad fructum, imo agitatur ut arundo. Quid existis videre? Arundinem vento agitatum? Et qui considerat nubes, nunquam metet. Nubes, ut dicit Glossa, est blandimentum adulationis, quod qui cupit habere, nunquam metet vitam æternam, quia receperunt mercedem suam. S. BONAV. in cit. l.

Nosse debet, cur curare non debet Concionator, si paucos auditores habeat; sed potius consilium sequi S. Caroli Borromei dicentis : Nec propterea respondebit animum, si perpaucos auditores ad se convenire viderit, quoniam summus ille Magister vite Christus Jesus, cum Dei sapientiam, vitamque æternam monstraret mundo, paucitate discipulorum contentus fuit; imo aliquando solam mulierem Samaritanam habuit, quæ illum et de divino cultu et celestis gratia loquentem audiret. ACTA MEDIOL. f. 479.

Quod etiam S. Chrysostomus confirmans : Licet, ait, unus audiat; non enim exiguum est, unam ovem servari, quandoquidem et pastor ille, qui nonaginta novem reliquerat oves, ad unam occurrit, quæ aberraverat. Hominem non contemno, licet unus sit homo, est animal Deo charissimum; licet servus sit, contemnendus mihi non videtur; non enim dignitatem quero, sed virtutes; non dominationem, aut servitutem, sed ani-

mam. Licet unus sit, homo est, propter quem cœlum extensum est, et propter quem unigenitus Dei Filius factus est homo. S. CHRYS. tom. V, hom. vi.

Nosse debet, quando et quomodo recusare possit officium Concionatoris, in quo observare debet S. Gregorii doctrinam : Sunt nonnulli, inquit, qui ex sola humilitate refugiant, ne eis, quibus impares se aestimant, præferantur. Quorum profecto humilitas, si cæteris quoque virtutibus cingitur, tunc ante Dei oculos vera est, cum ad respiciendum hoc, quod utiliter subire præcipitur, pertinares non sunt. Neque enim vere humilis est qui, superbi nutus arbitrio, ut debeat præesse intelligit, et tamen præesse contemnit; sed divinis dispositionibus subditus, atque a vitio obstinationis alienus, cum sibi regimini culmen imperatur, si jam donis præventus est, quibus et aliis prosit, et ex corde debet fugere, et invitus obedire. S. GREG. p. I, *Post.* cap. vi.

Nosse debet, cur Apostoli et Concionatores Piscatores hominum fuerint appellati; cuius rationem hanc assignat Hieronymus Narni, Capuccinus : Duo piscatoribus sunt necessaria, ne labor ipsorum frustra adhibeatur; scilicet ars, et laborandi ardor; etenim pisces animalia sunt lubrica, natatilia, et ad fugam capiendam velocissima, lacuque suas in abyso maris adeo profundas et absconditas habent, ut, nisi piscator juvetur ab arte, et ab ardenti desiderio, quod illum in laboribus indefessum reddat, exstimuletur, de illis capiendis spem omnem deponere debeat. Hæc autem ars, et ardentissimum illud animæ piscandi desiderium a Christo Apostolis promittitur. Hæc enim verba sunt P. Narni. Porro certum est, prout quotidiana demonstrat experientia, quod inter omnes professiones, quas homo exerceat, profecto piscatorum supra modum sit laboriosa, quia, qui huic professioni est deditus, quovis anni tempore, id est, tam in hyeme, quam in æstate, temporum injuriis debet esse expositus, vigiliis agere in obscuritate noctis, quasi nudus, sudare debet in ejiciendis, et adducendis ad se retibus, ludibrium sæpe fit ventorum, undarum, tempestatum, et continuo morti adeo est vicinior, quam subtile est navigii lignum, quo ab aquis dividitur; famem patitur et sitim, adversus somnum continuo dimicat, frigore et æstu exercetur, et labore absoluto ob nimiam fatigationem vix pedibus insistit. Per hanc igitur simili-

tudinem cœlestis Magister noster nobis insinuare intendit, quod, ut prædicator animas piscetur, easque ad salutis æternæ portum perducatur, necessario multis magnisque laboribus expositus esse debeat. Talis piscator fuit Sanctus Paulus Apostolus, qui de semetipso dicere non dubitavit : Abundantius omnibus laboravi; ac proinde mirum non est, quod mundum universum Christo lucratus fuerit. Unde D. Chrysostomus in ejus laudem ita scripsit : Nullus digne instituitur Prædicator, nisi qui paratus animam millies ponere pro auditoribus suis. Neque saltem attingere quisquam debet præclaram hujus muneris functionem, nisi paratus sit millies animam suam tradere in mortem atque discrimina. MANSI, disc. XLVII, num. 4.

Nosse debet, quoniam sint illi, qui verbum Dei adulterare dicuntur; id quod interpres quidam sic explicat : Adulterare verbum Dei est, fictis coloribus orationem pingere, audientium sensibus blandiri, non ex sinceritate loqui, et veritatis manifestatione, sed gloriæ extruende studentes, non edificandæ conscientiæ. Idem Apostolus, in cap. iv ejusdem epistolæ, inquit : Neque adulterantes verbum Dei, sed in manifestatione veritatis commendantes nosmetipsos ad omnem conscientiam hominum coram Deo. Et clarior Sanctus Anselmus : Adulter, inquit, in carnali coitu non prolem, sed voluptatem quaerit; et perversus quisque, ac vanæ gloriæ serviens, recte adulterare verbum Dei dicitur, quia per sacrum eloquium, non Deo Filios gignere, sed suam scientiam desiderat ostentare; quem enim libido gloriæ ad loquendum trahit, voluptati magis, quam generationi operum intendit; adulterare namque verbum Dei est, ait, aliter de illo sentire, quam est, aut ex eo non spirituales fructus, sed adulterinos fetus querere laudis humanæ. Ex sinceritate vero loquit, est nihil in eloquio, extra quod oportet, querere. Sicut ex Deo autem loquitur, qui scit non se a se habere, sed ex Deo accepisse quod dicit; coram Deo vero loquitur, qui in omni quod dicit, non humanos favores appetit, sed omnipotentis Dei præsentiam intendit, nec suam, sed Auctoris gloriam requirit. Et in Christo loquitur, cuius sermo totus in Christi veritate persistit, ut nec mendax sit, nec aliud, quam Christum prædicet. Qui autem scit quidem, ex Deo se accepisse quod dicit, et tamen dicendo propriam gloriam quaerit, sicut ex Deo loquitur,

sed non coram Deo, quia eum, quem cordi suo non proponit cum prædicat, quasi absentem putat. Sed sancti viri et ex Deo loquuntur, et coram Deo, quia ab eo sciunt se habere quod dicunt, et ipsum suis sermonibus adesse iudicem, auditoremque considerant. *Ibid.* disc. XLIII, n. 1.

MISCELLANEA ET CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Samson olim dilaniatis leonis faucibus, relicto cadavere processit; reversus autem per eandem viam, curiositate ductus, declinavit, ut videret cadaver leonis, et ecce examen apum in ore leonis erat, ac favus mellis, quem eum sumpsisset in manibus, comedeat in via. Omnia autem in figura contingebant illis. Audiamus igitur historiæ hujus moralitatem. Procopius ait : Fertur, quemvis leonem vivum os habere fetidissimum, adeo ut dictum sit mirificum, in ore fetido mel reperitur esse dulcissimum. Enim vero quis est, qui nesciat, eloquentiam sacram a Spiritu Sancto sæpius favo mellis comparatam fuisse? Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo! Et tamen quis non videt, hanc mellis suavitatem sapius in puteolentibus faucibus, id est, in Prædicatoribus ob malos mores, famamque sinistram fetentibus reperiri? Admirantur auditores eorum talentum, faciundiam, sæpe etiam eximium parient fructum quantumvis ipsi dissolute vivant. Horum igitur favo uti licet : Favus mellis composita verba, inquit Sapiens : « Quæcumque enim dixerint vobis, servate et facite. » Cavendus autem est in putrefactis ipsorum faucibus fœtor. Secundum opera eorum nolite facere. MANSI, disc. vii, num. 2.

Duo fratres, Jacobus et Joannes, electi ad Evangelium prædicandum Apostoli, a Christo appellati fuere Boanerges, id est, *Filii tonitruu*; signumque per tonitru vocis detertere debeant idololatras, eosque ad veri Dei notitiam perducere; et advertendum vero est, quod oculus diu ante fulgur conspiciat, priusquam auricula tonitru strepitum persentiat; ita quoque in ministris Evangelicis prius videri debet lux boni exempli, virtuosorumque operum, et postea sermones eorum auscultari; si enim prædicationem bonum præcesserit exemplum infallibiliter efficax, et fructuosa reddetur.

In Apoc. dicitur : « De throno procedebant fulgura, et voces, et tonitrua; » ubi prius mentionem facit fulguris, postea tonitruum. Apud Ezechielem pariter dicitur : « Animalia ibant, et revertebantur in similitudinem fulguris coruscantis. » Et paulo post subditur : « Audiebam sonum alarum, quasi sonum aquarum multarum. » Porro quatuor illa mystica animalia Evangelistas, seu ministros Evangelicos præfigurant, in quibus prius resplendere debet lux perfectionis, et postea vox prædicationis audiri. Idem, disc. xxix, n. 4.

Cœlestis Agricola divinum verbum suum semini assimilat; sicut enim non sufficit, quod semen in terram spargatur, nisi ipsemet rusticus terram arando et excolendo laboribus se conficiat, ita quoque orator Evangelicus nullum fructum producet, nisi prius operatus fuerit id, quod prædicat : « Verbi semen facile germinat, inquit S. Gregorius, quando hoc in audientis pectore pietas prædicantis rigat. » S. GREG. p. II, *Post.* cap. vii.

Didacus Stella super Lucam ingeniosam quamdam habet observationem, circa illa verba S. Joannis Bapt. : « Vox clamantis in deserto. » Dicit enim : Joannes erat vox, quia, quidquid erat in Joanne, erat vox. Vestis, manus, pedes, caput et lingua, totus Joannes vox erat clamans et dicens : « Penitentiam agite. » Ejus cibus, potus, lectus, cili-cium, inedia, os denique et facies prædicabant. Etiam os non loqueretur, quidquid in ipso erat, prædicabat contemptum mundi, penitentiam, et amorem divinum. DIDACUS STELLA, *in c. viii Luc.*

In secundo libro Esdræ, cap. iv. legitur quod, dum Filii Israel a captivitate Babylonis reversi in procinctu erant, ut collapsos Hierosolymæ muros restaurarent et resarcirent, ex timore gentium circumvicinarum, qui edificantes impedire satagebant, una manu sua faciebant opus et altera tenebant gladium; edificantium enim unusquisque gladio erat accinctus circa renes, et edificabant, et clangebant buccina juxta se. Omnia autem hæc in figura contingebant illis. Per Jerusalem enim anima nostra præfiguratur, cuius muri per peccati mortalis excidium ruinantur, ut proinde opus habeant, ut per penitentiam resarciantur et reedificentur; ministri autem verbi Dei (ad quos Apostolus hæc verba dirigit : Dei edificatio estis) ad hæc ruins resarciendas sunt

destinati. Observandum tamen est, quod Esdras primo de hisce artificibus dixerit: Una manu sua faciebant opus, et postea secundo loco subjunxerit: Altera tenebant gladium, ut per hoc insinuet, quam sit verum, quod operatio prædicationem præcedere debeat. Cæpit Jesus facere, et postea gladium prædicationis stringere, et docere; quod si fiat, hic fructus subsequetur, quod scilicet vere ædificabunt. Et ædificabant, uniendo enim facta cum verbis; cum magna populorum ædificatione prædicatur, ruinæque spirituales restaurantur. MANSI, disc. xxx, num. 6.

Deus olim Prædicatore quodam indigens, qui surdas populi Israel a divino suo cultu deviantis aures aperiret, clamabat: Quem mittam, et quis ibit? Tunc Isaias sese prodens, ad obsequium hanc legationem promptum se obtulit, dicens: «Et dixi: Ecce ego, mitte me;» nimirum patentes sibi litteras expediti cupiebat, quibus ejusdem Verbi increati et sapientis Patris immediatus constitueretur Prædicator, evasitque in prædicatore adeo famosum, ut Sancta Mater Ecclesia, qui continuo assistit Spiritus Sanctus, sapientissime ordinavit, ut annuntiatus Evangelium Diaconus, specialiter eum invocet, ejusque imploret auxilium, ut verbum Dei digne annuntiare, et exponere possit; hoc enim sine orationem illam dicit: Munda cor meum etc. Verum etiam observandum est, quod priusquam Isaias se promptum ad annuntiandum Dei Verbum offerret, jam ante labia sua carbonibus ignitis ex officina Paradisi per manum non cujuscumque Angeli, sed ardentissimi ejusdem Seraphini desumptis purificari viderit, per quod Deus nobis insinuare voluit, quod priusquam ad prædicationem Evangelicam nos exponamus, necessum sit, ut prius Seraphico quodam incendio accendamus, et ardeamus. Idem, disc. xxxii, n. 1.

S. Gregorius verba illa Psalmi explicans: «Ne auferas de ore meo verbum veritatis usquequaque;» dicit: Perdidit namque, quod omnipotens Deus, veritatis verbum facientibus tribuit, et non facientibus tollit. Qui ergo hoc de ore suo non auferri petiit, quid aliud quam gratiam bonæ operationis quesivit? ac si aperte diceret: A bono opere errare me non sinas, ne dum amitto ordinem bene vivendi, rectitudinem perdam loquendi. S. GREG. I. X. Mor. cap. ix.

In Exodo ornatus et gemmæ vestium Sacerdotium, quibus summus Pontifex induendus erat, in hæc verba describuntur: «Et tintinnabula inter malogranata ex auro purissimo, quæ posuerunt inter malogranata in extrema parte tunice.» At vero quis vestrum mihi enodare poterit horum tintinnabulorum in extrema parte dependentium mysterium? S. Isidorus, ab auctore *Catena* citatus, dubium hoc in hæc verba resolvit: Tintinnabula inter malogranata consonantia, Prophetæ intelliguntur, et Doctores sancti, in medio Ecclesiæ collocati, quorum lingua doctrinæ scientiam resonans, tangit utrasque partes Legis et Evangelii. Hæc tintinnabula in extremo vestimento idcirco sunt posita, ut de fine mundi, et de vita futura disputantes, nunquam sileant. S. ISIDOR. in *Catena Lippoman.*

S. Albertus M. super illa verba: «Illi autem profecti prædicaverunt ubique;» ita scribit: Non tam passibus pedum quam passibus virtutum profecti, prædicaverunt intelligenda, credenda, agenda et appetenda. *Intelligenda*, quæ subnixæ sunt necessaria veritati. *Credenda*, quæ innituntur divinæ auctoritati. *Agenda*, quæ vel timore fugienda sunt, vel ut honesta, cum virtute complenda sunt. *Appetenda*, quæ beatos faciunt. ALBERTUS MAGNUS, apud MANSI, disc. iv, n. 7.

Si domus filii tui igne conflagraret, cum periculo incinerandi omnia, quæ in illa sunt tu vero ad ignem illum extinguendum folia adferres, vel ad vicinum pharmacopodium accurrens, aquam tibi comparares rosaceam, numquid manifestam committeres stultitiam? Miserabiles peccatorem animæ in perniciosis carnalis concupiscentiæ flammis ardent, imo secundum præsentem justitiam ignem de facto conceperunt infernalem utpote a quo per unicam respirationem tantummodo absunt; ad prædicatorum autem munus pertinet, incendium hoc per prædicationem Evangelicam extinguere; stulte igitur facimus, si ignem hunc per variorum verborum folia, per metaphore, aliorumque troporum flores, phrasium elegantias, aliosque ornatus Academicos extinguere velimus. «O stulte, (verba sunt S. Thomæ de Villanova) ardet domus tua, et ignis omnia devastat, et tu expectas compositam orationem!» S. TH. VILL. in *Scap.*

In libro *Juicum*, cap. iii, legitur de Aod: Fecit sibi gladium acieptem, habentem in medio capulum longitudinis palmæ manus.

Hocque gladio uni duntaxat necem intulit, scilicet Eglon, Regi Moab. Nec eduxit gladium, sed ita ut percusserat, reliquit in corpore; subdit autem sacer Textus, priusquam hoc caput tertium finiat: Post hunc fuit Samgar, qui percussit de Philistiim sexcentos viros vomere, et ipse quoque defendit Israel. Omnia autem hæc contingebant illis in figura. Per ensem namque verbum Dei intelligitur, de quo S. Paulus ait: «Gladium Spiritus,» quod est verbum Dei. Per gladium Aod tanto cum studio fabricato, elegans, et coloribus rhetoricis exornatus sermo intelligi potest, qui uni duntaxat mortem infert, eidemque infixus manet. Vomer autem Samgar, licet rudis et impolitus sexcentorum Philistæorum stragem faciens, prædicationem simplicem, materias utiles, animabusque proficiens tractantem denotat, dicente Stephano Cantuariensi: Ecce iste plures occidit vomere, quam Aod gladio suo limato et acuto, quia sæpe plus proficit simplex et rudis prædicatio, quam exquisita et polita. MANSI, disc. XLIII, n. 7.

Cœlestis Agricola, qui dixit: «Pater meus agricola est,» divinum verbum suum semini, non autem floribus comparavit. Enim vero, qui loco seminis flores quantumcumque pulchros, elegantes et odoriferos sub terra seminare, flores illi utique sub terra confestim emarcescerent, nec ullum fructum producerent. Idem quoque accidit iis, qui venustorum verborum vanarumque elegantiarum flores diligunt; hi enim nullum animabus fructum afferunt, sed potius irreparabile damnum, siquidem qui in sordibus est, sordescit adhuc. Opus itaque est semine, quod fructificandi virtutem habeat; tale autem est verbum non Demosthenis, non Ciceronis, nec aliorum similium Oratorum profanorum, sed Dei illius, qui verbum et sapientia æterni Patris est. Idem, disc. XLII, 2.

S. Matthæus, priusquam Christum nobis tanquam Prædicatorem exhibuit, hæc verba premissit. «Et relicta civitate Nazareth, venit, et habitavit in Capharnaum.» Circa quæ verba considerationem meretur, quod auctor quidam notat: Nazareth enim, inquit, idem est, quod floridus. Priusquam igitur Christum divinum verbum suum annuntiaret, non sine mysterio e Nazareth patria sua recessit; sed per hoc omnibus illis, quibus hoc mysterium exercendi munus incumbit, insinuare voluit, quod a stylo dicendi flo-

rido, id est, vano, semper sint alieni. Nam ut Isaias ait: «Exsiccatum est fœnum, et cecidit flos, verbum autem divinum manet in æternum;» flores quippe cito evanescent, quæ quoque elegantium verborum flores cito languent, exarescunt et deficiunt, veritates autem æternæ auscultantium animis tenaciter impressæ remanent. Ibid. n. 5.

In libro secundo Paralipomenon de Sesac, Rege Ægypti, legitur quod inter alias prædas, quas e templo sustulit, etiam scuta aurea, quæ Salomon fabricari curaverat, reperit: «Tulit et clypeos aureos, quos fecerat Salomon, pro quibus fecit Rex aeneos.» Circa quæ verba Glossa in sensu morali ita in favorem nostrum scribit. Hæc antiquus hostis per injuriam Rectorum abstulit in prædicatoribus; tales vero cum se Spiritu privatos vident, per eloquentiam verborum copiam quærent, quorum sonoritate, velut scutorum aeneorum firmitatem contra hostes opponunt, sed quanto eis est auro vilius, tanto est eloquentia inferior veræ sapientiæ fructu; unde ubi plurima verba, ibi frequenter egestas. GLOSSA, in *cit. loc.* c. XII, 9.

S. Mater Ecclesia, in Sacrosancto Festo natalitio Verbi incarnati, ita canit: «Omnipotens sermo tuus, Domine, a regalibus sedibus venit.» Et tamen sanctissima ejus Mater, quæ ab eadem Ecclesia *sedes sapientiæ* appellatur, se partui vicinam esse sciens, quanquam lineæ suppellectile provisa fuit, ut filiolium suum recens natum involveret? Sacer Evangelista ait: «Et pannis cum involvit.» Unde Albertus Magnus pro instructione Prædicatorum, sequentem deducit moralitatem, dum ex Richardo de S. Victore ita scribit: Mater Virgo verbum Patris pannis involvit, significans verbum Dei magis simplicibus sonis indui in prædicatione, quam phaleris rhetoricis. ALBERT M. in *Luc.*

Inter alias Sponsæ laudes, quibus a cœlesti Sponso extollitur, una quoque hæc fuit: «Favus distillans labia tua, sponsa, mel et lac sub lingua tua.» Quidam vero Sponsus per hunc favum mellis et labii dilectæ suæ distillantem indicare voluerit, Gilliberus Abbas egregie exponit; cum enim indubitatum sit, per Sponsam hanc sanctam denotari Christi Ecclesiam, quæ ejus conjux est; hoc supposito præfatus Abbas inquit: Tria laus ista complectitur: dulcedinem, plenitudinem, paritatem. *Dulcedo* consideratur in genere, *plenitudo* in copia, *paritas* in effusione. Quid effusione dico? Distilla-

tio magis est, quam effusio. Quid necesse est in assignandis singulis immorari, ipsi enim scitis quia favus non nisi dulcedinem effundit, nec nisi de pleno effundit, et de plenitudine quidem ipsa, non totam ipsam. Est ergo in labiis Sponsæ dulcedo sola, dulcedo plena, et dulcedo sobria; plene quidem possidetur, sed non plene effunditur, sed prout auditorum capacitas exigit. GILBERTUS ABBAS, sermon. XXXIV in *Cant.*

Deus olim apud Jeremiam, cap. XVI, prædixit: « Ecce ego mittam piscatores multos, et piscabuntur eos; et post hæc mittam eis multos venatores, et venabuntur eos. » At vero quoniam spectat hæc inter piscatores et venatores similitudinum varietas? Inter utrosque prædictos hæc est differentia, quod piscatores nonnunquam in unico refium tractu ingentem capiant omnis generis piscium multitudinem; venatores autem unica selopeti explosione unam tantum vel duas ad summum capiant feras; vel laqueo aut visco unam tantum apprehendent aviculam. Vult igitur Deus prædictis verbis dicere, quod prius missurus sit Apostolos suos in primitiva Ecclesia velut piscatores, qui in Ecclesie sinum, et ad fidem integros protrahant populos et regna. Postea vero missurus sit venatores, id est, alios ministros Evangelicos, qui prædam tam copiosam non capient, sed ad summum unam vel duas animas convertent. MANSI, disc. XLVII, n. 4.

Christus ad Discipulos suos dixit: « Faciam vos fieri piscatores hominum; » at vero quodnam in eo latet mysterium, quod Incarnata sapientia illos potius piscatores, quam cujuscumque alterius officii artifices appellet? Responderi potest, prædicationem piscationi assimilari, quia, hæc partim fit rebus, partim hamo instituitur, ex quibus hic ferit et vulnerat, non illa; ad denotandum, quod Prædicator juxta diversitatem auditorum, nunc ferro uti debeat, id est, comminatione mortis, inferni, extremi iudicii, quæ omnia expavescentia sunt; nunc vero rebus, id est, extimulationibus præmiorum cælestium, vel amicitie Dei, vel etiam bonorum temporalium promissione; argue, obscera, increpa in omni patientia et doctrina. *Ibid.* n. 2.

Interpres quidam super illa verba Isaia: « Quasi tuba exalta vocem tuam, ita scribit: Instrumentum hoc non a loquente, sed ab inspirante imbutur, halitu inflatur

et per cornu cavum spiramem ebibit, ut sonitum edat. Unde ad eruditionem veri Prædicatoris hoc deducit documentum, quod scilicet Prædicator in auditorum animam alat. Sicut enim per anhelitum vivimus, ita Prædicator tanto cum spiritu pro alterius salute detonare debet, ac si ad illum spiritualiter vivificandum, qui cum auscultat, extremum spiritum exhalaret: Inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ, et factus est homo in animam viventem. Canet tuba, et mortui resurgent etc. *Ibid.* n. 3.

Venerabilis Beda, libro de *Templo Salomonis*, aliud quoddam hujus necessitatis adducit motivum; assertit enim, templum illud figuram fuisse veri Salomonis, qui templum gloriæ ædificare statuit, de quo dicitur in Psalmo: « In templo ejus omnes dicent gloriam, » de cujus artifice Apostolus pariter ait: « Cujus artifex, qui cum auscultat Deus. » Hic igitur architectus ex Petra fodina Protoparentis lapides in hanc fabricam adhibendos eruit; at vero quia rudes et informes erant, pro iis inter se unienis et quadrandis martello opus erat (tusionibus, pressuris, expoliti lapides suis coaptantur locis per manus artificis) ac proinde martelli loco verbum suum divinum adhibuit, ipsomet apud Jeremiam teste: « Nonne verba mea, sicut malleus conterens petras? Prædicator vero tanquam lapidibus adhibet, qui comminando supplicia, et proponendo præmia, reprehendendo scelera, et commendando virtutes, rudes et deformes hosce lapides elegantissime expoluit. Unde Apostolus ait: « Corripientes omnem hominem, et docentes, ut exhibeamus omnem hominem perfectum in Christo Jesu. » *Idem*, disc. I, n. 9.

In primo libro Regum legitur, quod, cum Philistæi adversus populum Israel dimicaturi essent, omni conatu ad hoc contenderint, ne in universa Judæa reperiretur vel unicus qui gladios, aliaque similia arma bellica fabricare posset. Quam historiam Dionysius Carthusianus ad nostrum propositum hinc verbis adaptat: Faber ferrarius non inveniebatur in omni terra Israel, caverant enim Philistæi, ne forte facerent Hebræi gladium. Per fabros istos intelliguntur Prædicatorum, qui spiritualia arma fidelibus præparant, et gladium spiritus, quod est verbum Dei, et lanceam militarem, videlicet charitatis fervorem, seu discretionis acumen, omnia penetrantem, et adversariorum interiora

pingentem; cavent autem Philistæi, id est, demones, et omnes fidei inimici machinantur et student tales fabros auferre Ecclesie, sicut jam (proh dolor!) pro maxima parte ei ablati sunt, in tantum, quod fideles quam plures ad Philistæi pergunt, ut sua acuant ferramenta, quia vera et spirituali sapientia derelicta, ad Philosophica argumenta, ad prudentiam sæculi, imo ad mundanas versutias se convertunt, atque in talibus suam acuum mentem! DIONYS. CARTUSI, in I, *Reg.* cap. XIII.

CONCUPISCENTIA.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est appetitus inordinatus rerum caducarum et terrenarum. Per hoc enim a Concupiscentia in genere distinguitur, quæ simplex appetitus boni ejusdem definitur. FAB. conc. IV in *Dom.* 3, post. Epi.

DIVISIO. — Dividitur in concupiscentiam *divitiarum, voluptatum carnis, et bonorum*, juxta illud Joannis: Omne, quod est in mundo, concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum, et superbia vitæ. I, JOAN. II, 26.

Dividitur etiam a S. Thoma et Aristotele in *naturalem et innaturalem*: Prior est, per quam appetuntur naturæ necessaria aut convenientia, uti sunt cibus, potus, aliaque sensuum oblectamenta. Posterior est, per quam concupiscuntur objecta secundum apprehensionem dumtaxat convenientia, qualia sunt pecunia, honores, exquisitus cibus et delicia. S. THOM. I, II, q. xx, 3.

Denique dividitur ab aliis in concupiscentiam *Intellectus* (qualis est curiositas, vanitas, et inflans superbia), *Voluntatis* (qua honor, gloria, divitiæ appetuntur) et *Sensuum* (quia objecta sensibilia desiderantur, uti esculenta, poculenta et similia).

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Sensus et cogitatio humani cordis ad malum prona sunt ab adolescentia sua. GEN. VIII, 21.

Scio, quia non habitat in me, hoc est, in TOMUS I.

carne mea, bonum; nam velle adjacet mihi, perficere autem bonum non invenio. Non enim, quod volo bonum, hoc facio, sed quod nolo malum, hoc ago. ROM. VII, 28.

Condelector legi Dei secundum interio-rem hominem; video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, et captivamentum me in lege peccati, quæ est in membris meis. *Ibi.* 12.

Nemo, cum tentatur, dicat, quoniam a Deo tentatur; Deus enim intentator malorum est, ipse autem neminem tentat, unusquisque vero tentatur a concupiscentia sua abstractus, et illectus. JAC. I, 13.

Animalis homo non percipit ea, quæ sunt Spiritus Dei; stultitia enim est illi, et non potest intelligere. I, COA. II, 14.

FUGA. — Post concupiscentias tuas non eas, et a voluntate tua avertere. Si præstas animæ tuæ concupiscentias ejus, faciet te in gaudium inimicis tuis. ECCL. XVIII, 30.

Aufer a me ventris concupiscentias, et concubitus concupiscentiæ non apprehendent me. *Ibid.* XXIII, 6.

Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? ROM. VII, 24.

Qui autem Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis suis. GAL. V, 24.

DAMNUM. — Concupiscentia cum conceperit, parit peccatum; peccatum vero cum consummatum fuerit, generat mortem. JAC. I, 1.

Unde bella et lites in vobis? Nonne hinc, ex concupiscentiis vestris, quæ militant in membris vestris. JAC. IV, 1.

Radix omnium malorum est cupiditas, quam quidem appetentes erraverunt a fide, et inseruerunt se doloribus multis. I, TIM. VI, 10.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Semper cupidi solliciti sunt acquirere non habita, et habita custodire. S. THOM. opus. VII.

Omnia reliquit, qui voluntatem habendi deseruit. Apostoli, quantum ad divitias nihil; quantum ad voluntatem, totum mundum reliquerunt. S. HIER. *sup. Matth.*

Multum reliquit, qui sibi nihil retinuit. Multum reliquit, qui quantumlibet parum, totum deseruit. Multum dimisit, qui cum re possessa etiam concupiscentiis renuntiavit. S. GREG. in *Hom.* v.